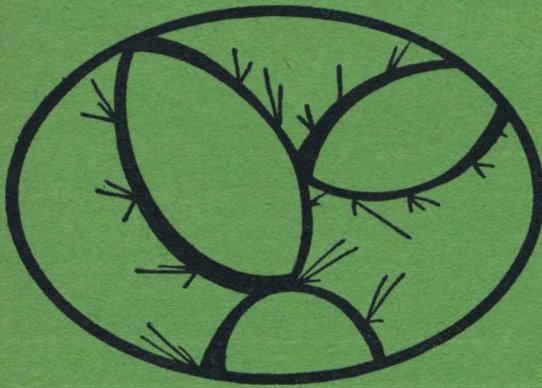

SUCCULENTA

NEDERLANDS-BELGISCHE VERENIGING
VAN LIEFHEBBERS VAN CACTUSSEN EN
ANDERE VETPLANTEN

1961

No. 9

- Voorzitter* : A. F. H. BUINING, Hamersveld (U.)
Secretaresse : Mevrouw J. GRULLEMANS VAN BERGHEM,
Hereweg 19, Lisse.
Penningmeester : G. D. DUURSMA, A. Stellingwerfstraat 81,
Leeuwarden – Postrekening no. 83 35 50.
Redacteur : H. VAN DER VELDE, Hofwijckstraat 17, Den Haag.

Etisso CACTUS MESTTABLETTE

MENGMESTSTOF 8+15+20
BLOEIBEVORDERENDE
VOEDINGSSTOF

Speciaal samengesteld voor en aangepast aan de voedselopname van cactus- en vetplanten

Etisso BLOEMENMESTKEGELTJES

MESTSTOFFENMENGSEL
6-13-18
ONTHEFFING NR 513

Bloeibevorderend. Gemakkelijk en hygiënisch in het gebruik. Organisch, daardoor wortelverbranding uitgesloten.

Etissol

GOEDGEKEURD MIDDEL
P.D. NR 2120

Tegen blad- en schildluis. Tevens tegen vliegen, muggen en motten. Verkrijgbaar in spuitflacon en aerosolbus.

Etisso blatt-3 BLADVERNIEUWER

In Nederland en België verkrijgbaar bij bloemisten en zaadhandelaren.

Voortdurend schoonmaken van Uw Ficus, Clivia, Sansevieria en andere hardloofgewassen thans overbodig. Houdt de bladen glanzend en stofvrij en voorkomt tevens voortijdige bladafval.

D. BOUWMAN

Binnenl. Groothandel
Export

Grote sortering Cactussen
en prima Vetplanten

DIJKWEG 56a - NAALDWIJK - TELEFOON K. 1740-5168

WIJ SPECIALISEREN IN

Vetplanten van de Afrikaanse Veld

Vraag prijzlijst

voor particuliere verzamelingen.

SUCCULENTA NURSERIES (BERNARD CARP)

„Sulva“, Military Road, Hout Bay, Cape Province South Africa.

**Van 18 september tot en met 1 oktober
Nationale Reclasseringdagen**

Nederl.-Belgische Vereniging van Liefhebbers
van Cactussen en andere Vetplanten

SUCCULENTA

Redactie-adres : Hofwijckstraat 17, Den Haag

VERSCHIJNT MAANDELIJKS

J. C. VAN KEPPEL

Interessante groeivormen bij vetplanten

VIII

Echeveria gibbiflora var. *metallica* cv. 'monstruosa'

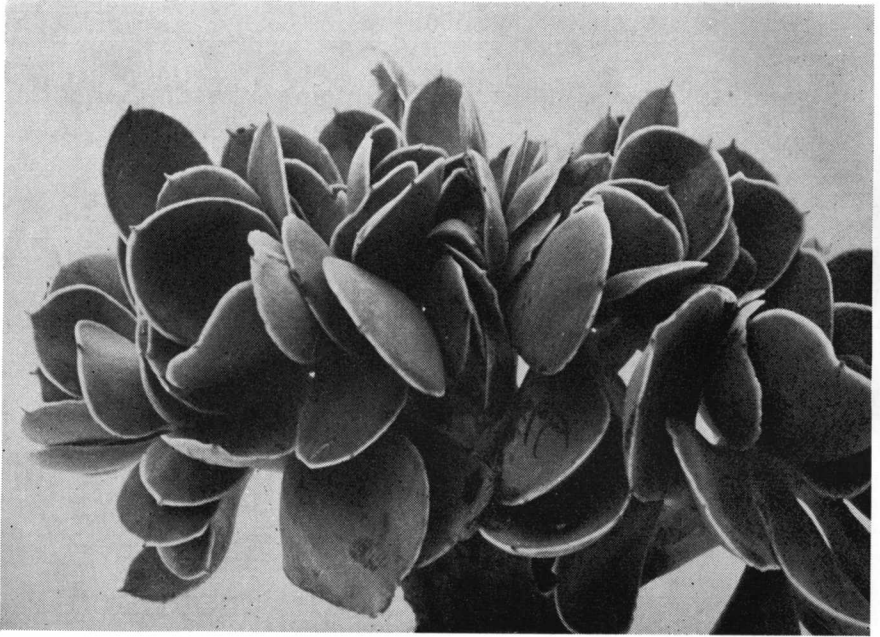
Zodra men zich enige kennis omtrent een bepaald geslacht tracht eigen te maken, komt men tot de ontdekking dat sommige namen der soorten en variëteiten veelal op een foutieve overlevering berusten. Vraag aan succulentenliefhebbers welke plant met de naam *Echeveria gibbiflora* var. *metallica*, bedoeld wordt en tien tegen één zullen zij de verkeerde plant noemen.

Hoe dergelijke misverstanden ontstaan is zelden meer na te gaan, hoe ze uit de (succulenten) wereld te helpen, lijkt een schier onbegonnen en hopeloos werk. Toch willen wij een bescheiden poging wagen. De plant in kwestie wordt nl. vrij algemeen gekweekt en is gemakkelijk van stekken, die rijkelijk op afgesneden planten en zelfs in de uitgebloeide bloeiwijzen ontstaan, te vermeerderen. Het is naar onze mening een hybride, gezien de onvolkomen ontwikkeling der meeldraden, die geen helmknoppen met rijp stuifmeel ontwikkelen. Kijk uw bloeiende „*metallica*” er maar eens op na! Naar alle waarschijnlijkheid heeft *Echeveria gibbiflora* wel een werkzaam aandeel in het ontstaan van deze hybride gehad, gezien de habitus die veel met *Echeveria gibbiflora* gemeen heeft.

Is *Echeveria gibbiflora* var. *metallica* dan niet bij ons in kultuur?

Inderdaad, maar ook al weer onder een andere naam nl. *Echeveria* „*rosea*”, een naam die weer niet verward moet worden met *Echeveria rosea* Lindl., want dat is een plant die dermate afwijkt van de overige *Echeveria*'s dat Lemaire voor deze plant een apart geslacht opstelde en haar *Courantia echeverioides* noemde.

Baker geeft in Saunders Ref. Bot. 1869 een duidelijke kleurenafbeelding met beschrijving van *Echeveria gibbiflora* var. *metallica* en aan de zij van buiten rood, van binnen geelachtig en bevinden zich aan een

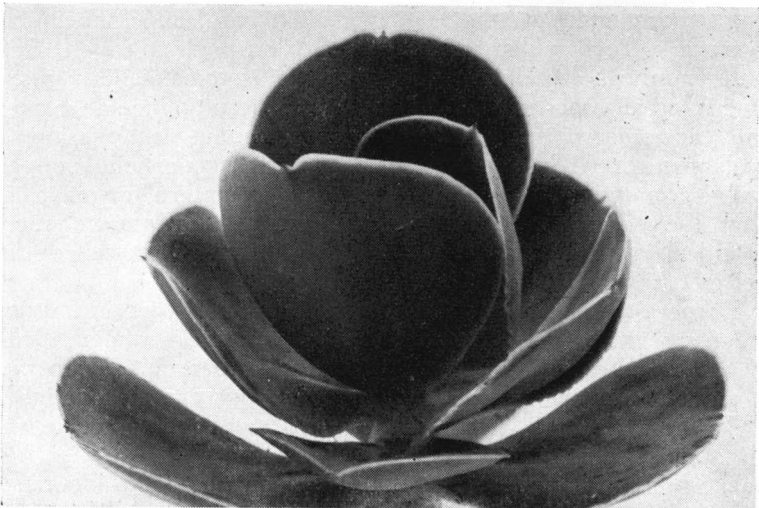

Echeveria gibbiflora cv. 'monstruosa'

foto: De Klark

50–60 cm lange, sterk naar alle zijden losvertakte bloeiwijze. De hiervoor genoemde hybride heeft meestal een compacte bloeiwijze, zodat de bloemen schijnbaar op de hoofdas op zeer korte zijarmen geplaatst staan. De normale bloeitijd valt voor beide planten in onze herfst of winter.

De hier afgebeelde afwijkende vorm is, voor zover ons bekend, nog nooit beschreven. De stengel is bandvormig vergroeid, maar aan de top

Echeveria gibbiflora var. *metallica* (Lem.) Bak. foto: De Klark

bevindt zich geen kam, zoals bij een cristaat, maar een abnormale hoeveelheid groeikoppen, zodat wij deze afwijking dan ook als een prolificatie kunnen beschouwen. De bladeren blijven, zoals dit bij dergelijke afwijkingen meestal het geval is, veel kleiner dan van de normale plant. hand hiervan is het niet zo moeilijk om vast te stellen dat *Echeveria „rosea”* hort. een plant is die volkomen aan deze duidelijke beschrijving beantwoordt.

De plant vormt een stam met een rozet van 12–20 bladeren aan de top, die vrij groot, 13–30 cm lang en 7–14 cm breed worden.

De kleur der bladeren is bronsrood, metaalachtig glanzend, sterk be rijpt, de top der bladeren is sterk afgerond, veelal hartvormig, soms enigszins gegolfd, met scherpe spits. De omgekeerd ei-vormige bladeren zijn afgezet met een fijn wit, soms roodachtig verkleurend randje. De bloemen

Echeveria gibbiflora var. metallica en haar monstreuose vorm moeten beslist onder glas worden gekweekt daar de fraaie waslaag teveel van de regen te lijden heeft. De plant is trouwens nogal gevoelig, zodat ook in de kas voorzichtigheid geboden is, vooral in koude en vochtige perioden. In de winter verlangen zij een iets hogere temperatuur dan de meeste andere *Echeveria*'s, $\pm 10-15$ graden C. Bij voldoende warmte kan men midden in de winter van de bloei van de normale vorm genieten.

Echeveria gibbiflora var. carunculata hort., een monstreuose vorm met blaasachtige woekeringen op de bladeren, wordt t.z.t. in een apart artikel-tje behandeld. Een goede gekleurde afbeelding van *Echeveria gibbiflora var. metallica* vindt men in „Vetpanten” door A. J. van Laren. (Verkade's album 1932).

Uit andere tijdschriften

Op de omslag van *Kakteen und andere Sukkulenten*, no 8, 1961 staat een fraaie afbeelding van *Lophophora williamsii*, vervaardigd door H. Cordes.

Het geslacht *Frailea*, Britton et Rose, schrijft H. Krainz, werd naar de Spaanse kweker Manuel Fraile uit Salamanca genoemd, die toen de cactusverzameling in Washington, U.S.A., verzorgde. *Frailea asterioides* Werd. (syn. *Frailea castanea* Backbg is wel een van de mooiste vertegenwoordiger van dit geslacht. *Frailea*'s worden het beste gekweekt in een voedzame grond, met een goede drainage. Ze staat graag een beetje in de schaduw en op een warm plaatsje. Geënte planten verliezen door een te snelle groei hun dwerfgachtig karakter.

Werner Rauh beschrijft *Duvalia andreana* Rauh als een nieuwe soort, welke gevonden werd in de nabijheid van Mombasa-Road, tussen Mombasa en Voi. Deze plant werd genoemd naar de heer

Andrea, die met de heer Rauh de tocht naar Kenya en Tanganyika maakte. Een 6-tal foto's illustreren het artikel.

Ritter geeft een uitvoerige beschrijving van een nieuwe *Trianthocereus cullmannianus* Ritter spec. nov. met twee fraaie afbeeldingen van de plant. Ze werd door Fr. Ritter in 1957 gevonden en draagt het nummer FR 1065. De plant werd benoemd naar de heer dr. Willy Cullmann, die zich zeer verdienstelijk heeft gemaakt met de cultuur en studie van dit geslacht.

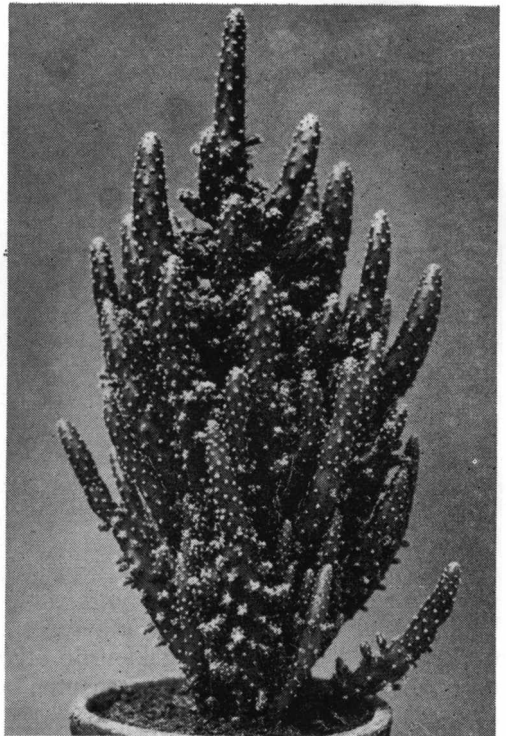
Franz Lang vertelt over een goede hulp bij het enten. Hij heeft een stuk hardbord genomen van 7 x 7 cm en dit aan de vier zijden in het midden ingezaagd. Bij het enten zet hij de pot op het plankje, een elastiekje wordt en onder gelegd en vervolgens over het entstuk getrokken, waardoor voorkomen wordt dat het elastiekje op het meest ongewenste moment wegspringt, wat bij het enten met een elastiekje nogal eens voorkomt.

A. J. A. UITEWAAL

Opuntia tuna monstruosa

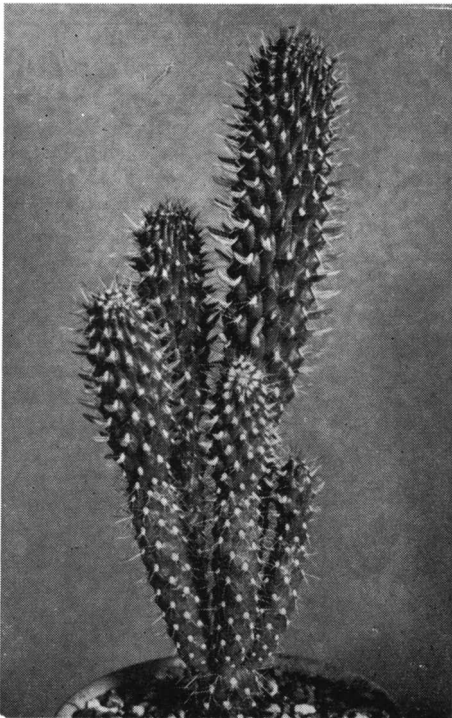
De hiernaast afgebeelde plant is vandaag de dag misschien wel een van de meest verspreide. Geen wonder; de meeste areolen, vooral die aan de voet, vormen stek en deze stekjes doen op hun beurt later hetzelfde. Wanneer we de plant rustig haar gang laten gaan, vormt ze in korte tijd een dicht en rijk vertakt interessant struikje; een zeer aantrekkelijke verschijning in onze collecties.

Een plant, die zó gemakkelijk stekt, is natuurlijk spoedig algemeen „gewoon”; ze zou, dit tussen haakjes, niet zo algemeen

OPUNTIA TUNA MONSTRUOSA

Het afgebeelde exemplaar is bijna 25 cm hoog. foto: Uitewaal.

zijn geworden, indien ze geen aantrekkelijkheden bezat.

Ik zou er misschien nog niet toe gekomen zijn de plant hier af te beelden wanneer ik, in verband daarmee, in het Amerikaanse tijdschrift niet iets heel opmerkelijks had gelezen. In gemeld tijdschrift vinden we overigens, naast deze monstruouse vorm, ook een normaal lid (schijf of tak) van *Opuntia tuna* afgebeeld. Zoals van alle *Platyopuntia*'s zijn de normale leden ook van deze soort vlak, die van de monstruouse vorm echter rolrond, later een weinig afgeplat.

Nu echter over dat opmerkelijke, R. Gräser (die overigens voordien

OPUNTIA TUNA, normale plant
foto: Uitewaal.

hierover in Kakt. u.a. Sukk. publiceerde) entte *Op. tuna monstrosa* op *Op. senilis*, d.w.z. de *Opuntia* die bij ons onder deze naam bekend is. Jonge planten hebben fijne witte haren op de areolen, die aan volgroeide leden niet meer voorkomen, stekken vormt ze maar heel matig. Wat gebeurde er? De entstam, dus de *Opuntia senilis*, gaf hetzelfde verschijnsel te zien als het entstuk: elke areool ontwikkelde een stekje, deze spruiten waren echter niet normaal maar monstreuus, min of meer rolrond. De entstam bleek dus door het entstuk met eenzelfde eigenschap te zijn geïnfecteerd!

Indien *Opuntia tuna monstrosa* op *Trichocereus spachianus*, *Harrisia jusbertii* of *Cylindropuntia subulata* werd geënt, deden zich bij deze entstammen géén afwijkingen voor. Geënt op *Opuntia microdasys* verschenen aan de onderstam eerst normale spruiten, daarna spruiten die kleiner bleven, hetgeen bij verder spruiten tenslotte uitliep op een massa heel kleine stekjes. De entstam was dus door het entstuk hier eveneens op de een of andere wijze geïnfecteerd.

We willen niet trachten dit gebeuren aan de hand van soortgelijke gebeurlijkheden bij andere planten te verklaren, het zouden slechts gissingen zijn; mogelijk dat verdere onderzoeken hier meer licht op zullen werpen. Wij hebben slechts de aandacht op deze feiten willen vestigen en u attent willen maken op een plant van uitzonderlijke verschijning en, mogelijk, ongewone genetische samenstelling.

Nieuwe cactussen

Op een bijeenkomst van cactusliefhebbers in Vorarlberg, sprak dr. Simo uit Bad Schallerbach over twee nieuwe cactussen van de Galapago-eilanden afkomstig.

Aan de hand van meegebrachte exemplaren besprak Dr. Simo allereerst een *Platiopuntia galapageira*, die uitsluitend op de Galapagos-eilanden voorkomt. Het eiland ligt in de Stille Oceaan, circa 1000 km van het vasteland verwijderd. Backeberg heeft 8 vormen beschreven en een naam gegeven, waaronder de *var. echios* en *var. helleri*. Uit de vertoonde standplaatsopnamen bleek, dat *Op. galapageira* tot 4 meter hoog kan uitgroeien. De bloemen zijn tamelijk lang en rood gekleurd, de vruchten zijn ter grootte van een kers en eetbaar. Op de plaats van herkomst heerst altijd een bijzonder hoge temperatuur.

De tweede plant was *Brachycereus nesioticus*. Deze soort werd voor het eerst in 1902 door K. Schumann als *Cereus nesioticus* beschreven. Deze beschrijving is niet volgens de betreffende plant. Vermoedelijk heeft Schumann deze plant niet gezien; de bloei was hem eveneens onbekend. Britton en Rose stelden voor *nesioticus* een zelfstandig geslacht op, namelijk „*Brachycereus*”

Ook Curt Backeberg heeft deze plant vermoedelijk nooit gezien en uit de opgaven van Schumann en uit de later verschenen literatuur een combinatiebeschrijving gemaakt. De plant wordt slechts 30–60 cm hoog; uit de basis van de plant verschijnen zeer veel uitlo-

pers. Een plant met circa 300 uitlopers is geen bijzonderheid. De ter plaatse getoonde planten hadden meer dan 20 ribben (Backeberg 12–18); de ribben zijn circa 3 mm hoog en in heel kleine knobbeltjes verdeeld. De areolen hebben een diameter van 2,5 mm; in het jeugd stadium sterk viltig, later verdwijnt er een deel van. Aantal dorens (Backbg 40) bij de getoonde planten niet meer dan 20. Deze zijn 2,5 cm lang, staan gespreid en voelen zacht aan. Aan de basis van de planten ontstaan later langere dorens, die door Schumann als „paardeharen” werden aangeduid.

Het is een verschijning die ook bij het geslacht *Trianthocereus* valt waar te nemen. De dorens zijn in de nieuwe groei bruin, later worden ze zwart. Centraaldorens schijnen geheel te ontbreken. De zijdelingse dorens zijn kort; de opwaarts gerichte dorens iets langer. Bij jonge planten liggen de dorens tegen de plant aan; bij oudere meer afstaand. De bloemen zijn wit, en niet zygomorf, radvormig. De bloembuis is circa 8 cm lang en bezit korte wolachtige schubjes en vrij stevige korte dorens. Het betreft hier een naar verhouding primitief geslacht. De vruchten zijn 1 cm lang en rond, van boven iets scheef. Deze soort maakt een eigenaardige indruk, is echter vanwege de verschillende kleuren van de oude en de nieuwe groei heel interessant en mag, aangezien ze niet zo hoog worden, in onze verzamelingen niet ontbreken. maar voorlopig behoort ze nog tot de zeldzaamheden.

Sempervivums

(Lezing gehouden op het I.O.S. Congres op 27 augustus 1957 te Den Haag)

In een wel wat vreemde tegenstelling tot het intensieve systematische onderzoek van de cactussen en de Afrikaanse succulenten, staat de geringe kennis van de in Europa voorkomende inheemse succulenten. Laatstgenoemde missen zeer zeker de typische vormen, die de vertegenwoordigers van de warmere gebieden kenmerken. Zo vormen zelfs de in Europa wijdvertakte soorten van het geslacht *Sedum* nog een groot aantal onopgeloste vragen; men behoeft in dit verband slechts te wijzen op de reeks vormen van o.a.: *Sedum album*, *Sedum acre* en *Sedum reflexum*.

De systematiek van het geslacht *Sempervivum* is echter nog niet helemaal tot een oplossing gebracht. De *Sempervivoideae* worden binnen de familie der *Crassulaceae* dikwijls vanwege hun polymorfe bloemen als een aparte onderfamilie samengevat, hoewel dit kenmerk ook bij andere geslachten, bijv. bij de *Sedoideae* kan voorkomen. Hier heeft Schönland reeds in 1890 op gewezen (zie: Engler-Prantl, *Natürl. Pflanzenfamilien* 1. Ed. III 2a pag. 28). Derhalve zouden de *Sempervivoideae* geen aparte onderfamilie, maar een aftakking van de *Crassulaceae* moeten zijn. Hun verspreidingsgebied is uitsluitend beperkt tot de noordelijke helft van de oude wereld en wel met een vertakking in het subtropische gebied, dat allereerst Macedonië en Noord-Afrika omvat en een vertakking in de gematigde zone, die verder in het zuiden beperkt blijft tot de hogere gebergten. Naar het oosten valt er geen scherpe grens te trekken. Hun vertegenwoordigers komen echter niet verder dan tot de Voor-Aziatische gebergten; de oostelijke grens ligt zeer waarschijnlijk in Armenië en Iran. (Siberië als oostelijke grens is volgens Praeger terug te brengen tot een foutieve opgaaf).

Phylogenetisch heeft de aftakking *Sempervivoideae* de indruk van een nog niet afgesloten ontwikkelingsproces, wat speciaal geldt voor het noordelijk geslacht *Sempervivum*. De moeilijkheid van de begrenzing van aparte soorten, de versplintering in „Endemismen”¹⁾ met een betrekkelijk kleine verbreiding en de neiging tot hybridisatie, zowel als het voorkomen van tussen- en overgangsvormen pleiten voor het nog voortdurend proces der soortvorming.

INDELING VAN DE SEMPERVIVOIDEAE

Kenmerken: Bloemen van 6 tot 32 delig. Dubbel zoveel meeldraden als (bloem)-kroonbladeren. Kroonbladeren vrijstaand; aan de voet vergroeid op de kroonbladeren ingeplante meeldraden. De bladeren staan meestal in rozetten.

A. Bloemen: stervormig gespreid. 6-32 delig; kroonbladeren slechts zelden zwak klokvormig samengebogen.

I. Nektarschubben: in de bloei klein of soms geheel afwezig.

a) Meestal stamvormende halfstruiken of kruidachtige planten.

1. Vertakte, minder voorkomend, onvertakte halfstruiken. Stam recht-op, verlengd of kort blijvend, aan de voet meestal houtachtig wordend. Bladeren in rozetten aan de uiteinden van de stammen en takken. Bloemen meestal geel, soms ook wel wit of rose, 6-12 delig. Nektarschubben klein, min of meer vierkant tot hartvormig.

AEONIUM Webb et Berth.

¹⁾ „Endemisme” is het verschijnsel dat het verspreidingsgebied (areaal) van een bepaald taxon (soort) beperkt is tot een geografisch begrensde, meestal klein gebied met natuurlijke grenzen. De meeste endemische soorten vindt men op geïsoleerde oceanische eilanden, waar de endemische planten meer dan de helft van de oorspronkelijke flora kunnen uitmaken. Hoe meer een taxon (soort) omvat, des te groter is het gebied waarvoor men het endemisch noemt; zo kent een continent als Australië tal van endemische plantenfamilies.

2. Meestal één- tot driejarige, dikwijls vorkachtig vertakte kruiden. Bladeren los, afwisselend, zeldzamer tot rozetten verdicht. Bloemen geel tot goudgeel, 6-12 delig. Nektarschubben tweehoornig of vingervormig gedeeld

AICHRYSON Webb et Berth.

- b) Stamloze, overblijvende gewassen, zich meestal door middel van axillaire (okselstandige) uitlopers vermeerderend. Bladeren in dichte, kale of behaarde rozetten.

1. Bloemen 20-32 delig, geel of goudgeel, de nektarschubben ontbreken geheel

GREENOVIA Webb.

2. Bloemen 8-20 delig, rood, purper of geel tot witachtig van kleur. Nektarschubben min of meer vierkant en klein

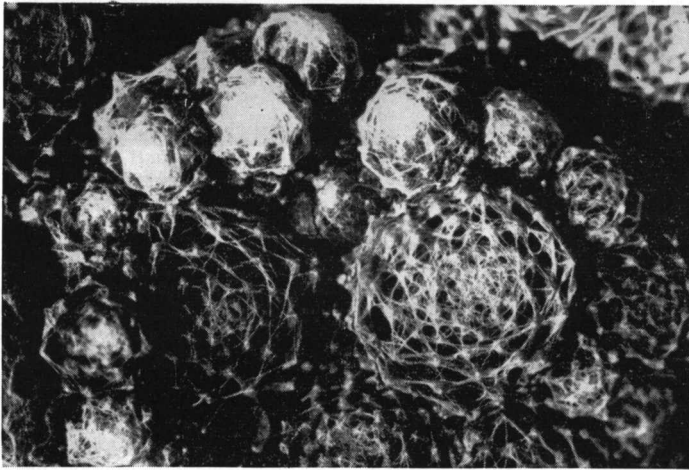
SEMPERVIVUM L.

- II. Nektarschubben opvallend groot, gesteeld en tweelippig. De bladeren staan meestal afwisselend, soms ook rozetvormig; minder voorkomend los overstaand, ei- of knotsvormig, vaak zeer dik; de papillen zijn ruig behaard. Bloemen gewoonlijk 6-delig

MONANTHES Haw.

- B. Bloemen buisvormig, geel of geelachtig. Kroonbladeren rechtop, aan de top gewimperd of wel gefranjeed. Nektarschubben min of meer vierkant en klein

JOVISBARBA (DC. p.pt.; Mert et Koch) Opiz
(kan beter van de Sempervivoideae gescheiden en bij de Sedoideae ingedeeld worden).

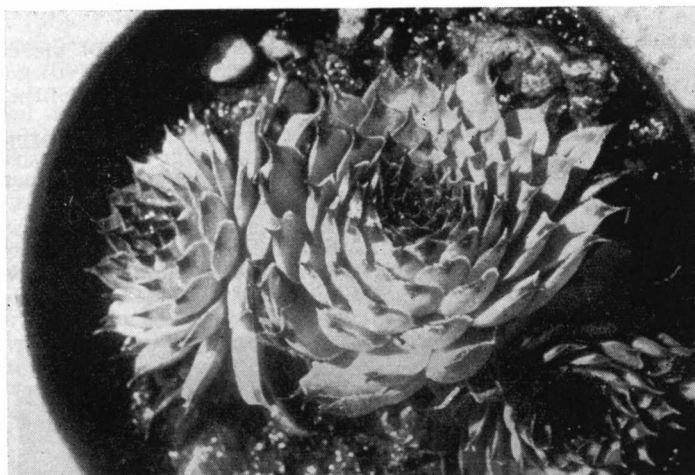
Sempervivum arachnoideum L.

Lange tijd was de gehele onderfamilie tot één apart groot geslacht verenigd, n.l. *Sempervivum* L., waarnaast — bijv. bij Schönland in 1890 — alleen *Monanthes* nog als een geslacht werd erkend, ofwel ook opging in het geslacht *Sempervivum*. Het streven, dat in de 20ste eeuw aanwezig was om grotere geslachten onder te verdelen in kleinere, leidde tot een vijftal zelfstandige kleinere geslachten, waarvan *Greenovia* en *Monanthes* tamelijk scherp zijn gekarakteriseerd. Daarentegen gaan de kenmerken voor de geslachten *AEONIUM* en *AICHRYSON* zo sterk in elkaar over, dat hun scheiding nauwelijks staande gehouden kan worden en een samenvoeging tot één geslacht n.l. *AEONIUM* volledig gerechtvaardigd zou zijn.

Anderzijds worden onder het geslacht *SEMPERVIVUM* tot nu toe twee zeer ver-

schillende vormen verenigd, welke slechts op de vegetatieve kenmerken van de bladrozetten werden gebaseerd, maar die naar de bouw van de bloemen geslachtelijk toch wel scherp moeten worden gescheiden.

Terwijl De Candolle in 1828 in zijn geslacht JOVISBARBA de soorten met ster-vormige en die met buis- tot klokvormige bloemen nog samenvatte, en eerst Mertens en Koch in 1831 pas de laatste als een subgenus Jovisbarba van de eigenlijke *Sempervivum* afzonderde, had Opiz in 1852 Jovisbarba als apart geslacht naast *Sempervivum* geplaatst. Weliswaar werd ook later meestal Jovisbarba alleen als subgenus erkend. Bovendien komen de soorten van dit geslacht meer overeen met de SEDOIDEAE, die zowel 6-8 delige bloemen als soorten met rechtopstaande kroonbladeren hebben. Jordan en Fourreau hebben in 1868 de naam vergriekst tot *Diopogon*, maar hielden zich aan het zelfstandig geslachtskarakter vast. Ondanks de latere herindeling in het geslacht *Sempervivum* kan men niet ontkennen, dat

Sempervivum tectorum L. ssp. *calcareum* (Jor.) Cav. en St.-Lag.

Jovisbarba met *Sempervivum* in meer beperkte betekenis geen nader verband heeft en met volledig recht als een apart geslacht beschouwd kan worden.

Daar de meeste *Sempervivum*soorten en ook Jovisbarba in de tuinen van de gematigde zones goed gekweekt kunnen worden en zij zich ook behoorlijk vermeerderen, hebben vooral hun variërende vormen en de kleurige rozetten veel belangstelling van liefhebbers en kwekers opgewekt, hetgeen tot een grote verspreiding leidde. Uit deze belangstelling groeide ook het streven, de meest voorkomende vormen te ordenen en ze systematisch te rangschikken.

In de 18e eeuw was het aantal bekende soorten maar heel gering. In 1753 had Linnaeus slechts vier soorten beschreven, nl.: *Sempervivum arachnoideum*, *Semp. globiferum*, *Semp. montanum* en *Semp. tectorum*. In 1755 kwam toen als vijfde soort *Sempervivum hirtum* er nog bij.

Bij De Candolle vinden we in zijn *Prodomus* 1828, nog vier andere soorten genoemd en wel: *Semp. flagelliforme*, *Semp. pumilum*, *Semp. seguieri* en *Semp. hispanicum*, waarbij de beide laatstgenoemde species in hun beschrijving twijfelachtig zijn gebleven.

In 1857 erkende Lecoq 12 soorten. Hij wist ook reeds van het bestaan van natuurlijke bastaarden af. In hetzelfde jaar verscheen de *Synopsis Flora Germanica* et *Helvetia* van Koch, waarin slechts 9 soorten genoemd worden, maar de 3e druk van 1892 bevatte reeds 38 soorten, 4 variëteiten en 7 hybriden. Deze toeneming is vooral terug te voeren tot Lehmann en Schnittpahn, die in 1856 in hun „Uebersicht der *Semperviva*” 36 soorten opsommen, hetzelfde aantal, dat Baker in 1879 ook nog aanneemt.

INDELING VAN HET GESLACHT SEMPERVIVUM L.

naar C. B. Lehmann en G. Schnittspahn 1856 (Flora XXXIX)
(uitsluitend *Semperviva genuina*)

1. PAPPILLOSAE : Rozetbladeren aan beide zijden glad, zacht behaard en aan de randen nauwelijks gewimperd.
 - a) Bloembladeren geel : *Semp. grandiflorum* Haw.
 - b) Bloembladeren rood : *Semp. montanum* L.
2. ARACHNOIDEAE : Rozetbladeren aan beide zijden glad, aan de rand zwak gewimperd, aan de toppen der bladeren veel spinnewebachtige haren
Semp. arachnoideum L.
3. BARBULATAE : Rozetbladeren aan beide zijden sterk gewimperd, de op de bladtop staande haren vormen als het ware een kort baardje.
Semp. × barbulatum Schott
(e.a., zijn meestal hybriden uit
Semp. arachnoideum L.)
4. CILIATAE : Rozetbladeren aan beide zijden glad, aan de randen tot aan de top sterk gewimperd.
 - a) Bloembladeren rood : *Semp. tectorum* L.
 - b) Bloembladeren witachtig, soms ook wel geel : *Semp. wulfenii* Hoppe
5. VILLOSAE : Rozetbladeren krachtig, eigenaardig behaard
Semp. globiferum L.

INDELING NAAR BAKER 1879

Ondergeslacht *Eu-Sempervivum*

- I. RHODANTHAE : Bloemen roodachtig tot rood.
 - Groep 1. Ciliatae : Bladeren kaal, bladrand kort gewimperd
Semp. tectorum L.
 - Groep 2. Pubescentiae : Bladeren aan beide zijden behaard; bladrand kort gewimperd.
Semp. montanum L.
 - Groep 3. Barbatulae : Bladrand langer gewimperd. De haren aan de bladpunten bijeengehouden.
Semp. × funckii F. Br.
(meestal hybriden !)
 - Groep 4 : Arachnoideae : kleine rozetten, met de binnenste bladeren spinnewebachtig verbonden
Semp. arachnoideum L.
- II. CHRYSANTHAE : Bloemen bleekgeel, met zeer rijke bloei
Semp. grandiflorum Haw.
Semp. wulfenii Hoppe

Was het aantal der soorten toen nog enigermate overzichtelijk, spoedig kwam daarin een grote verandering doordat de Lyonse zijdefabrikant Jordan met een groot aantal nieuwe soorten en variaties voor de dag kwam. Het streven, dat opgetreden was om meer soorten te kweken, had Jordan en Tourreau aanleiding gegeven in hun Breviarium van 1868 meer dan 30 „species” alleen al uit de *Sempervivum tectorum* groep voor Frankrijk op te stellen.

Rouy en Camus brachten in hun „Flore de France” van 1901 voor *Sempervivum tectorum* ongeveer 50 subspecies, variëteiten en vormen.

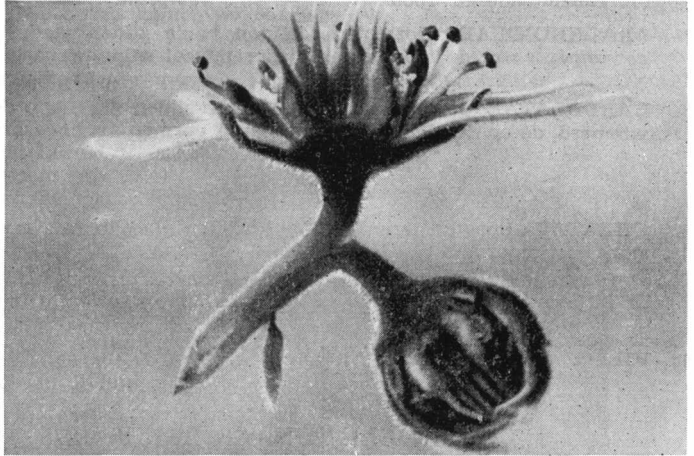
Een groot aantal van deze namen heeft een plaats gevonden in de tuinbouwkundige literatuur en in de tuinbouwcatalogi en die ook tot nu toe weten te behouden. Het aantal namen werd ook nog door de toenemende belangstelling voor rotstuinen, waarin de *Sempervivums* niet mochten ontbreken, opgevoerd.

H. Correvon heeft bij zijn zeer loffelijke poging tot een overzicht van alle voor hem bereikbare vormen in 1924 meer dan 200 soorten opgesomd waarvan weliswaar volgens het tegenwoordige inzicht vele synoniemen of hybriden blij-

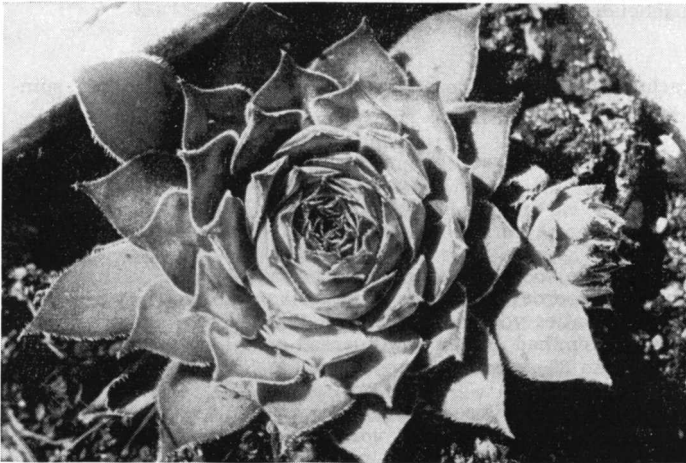
ken te zijn. Maar ook de Kew Index noemt meer dan 200 namen voor de soorten van het geslacht *Sempervivum*.

De systematische rangschikking van het geslacht *Sempervivum* blijkt nogal moeilijkheden op te leveren. Alle pogingen om in de, door het grote aantal tuinproducten nog erger verwarde, mengelmoes aan vormen, zoals ze vooral door lief-

Bloemdoorsnede
van
Eu-Sempervivum
tectorum

hebbers verzameld werden, orde te scheppen, zijn tot nu toe slechts gelukt door een kunstmatige rangschikking en men volgt momenteel nog ongeveer het systeem, dat door Lehmann en Schnittspahn in 1856 (*Flora XXIX*) werd opgesteld en in 1879 door Baker in „*The Gardeners Chronicle*” verder werd uitgewerkt.

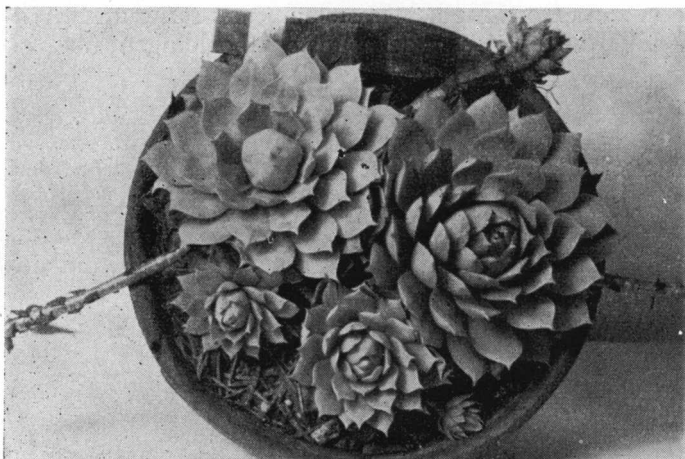
Sempervivum
clusianum Tenn.
uit Macedonië

De moeilijkheden, die tot nu toe een bevredigende rangschikking binnen het geslacht *Sempervivum* hebben verhinderd, berusten vooral op de aard van het herbariummateriaal, daar de bladrozetten door het persen, sterk aan hun dikwijls karakteristieke vorm inboeten en de kleur van de bladeren, zowel als die van de

bloemen, bij het drogen niet meer thuis te brengen zijn. De typische soortverschillen zijn dikwijls zo gering, dat ze aan de hand van het herbariummateriaal soms zeer moeilijk te determineren zijn.

Daarbij komt nog een tamelijk omvangrijke variatiespreiding van vele kenmerken, waardoor de verwantschap van vormen tot een uniformiteit slechts op grond van grotere hoeveelheden onderzoekingsmateriaal mogelijk is. Houdt men verder nog rekening met de in de vrije natuur aanwezige neiging tot hybridisatie in een mate, die slechts zelden in het plantenrijk bij andere soorten wordt aangetroffen, dan draagt die ook het hare bij tot het uitwissen van de soortverschillen.

Er treden immers, overal waar twee of verscheidene soorten in hun verbrei-

Sempervivum wulfenii Hoppe

dingsgebied voorkomen, met zeer grote waarschijnlijkheid ook bastaarden op. Het nuttig gebruik van levende planten uit tuinen voor een systematisch onderzoek wordt ook nog bezwaarlijk door de gemakkelijke en meestal vlugge vegetatieve vermeerdering tengevolge van een rijke spruitvorming, zowel ook door het ongecontroleerde uitzaaien van de zaden. Daarom is een vrij grote collectie planten uit de natuurlijke standplaatsen gedurende een lange periode slechts mogelijk, als er voldoende veiligheidsmaatregelen worden genomen om een vervalsing of verwisseling te voorkomen. Onder deze omstandigheden is het niet te verwonderen, dat alle pogingen tot rangschikking van het geslacht *Sempervivum* tot op heden schipbreuk hebben geleden. Zeer waardevol werk bij de samenvatting van vele z.g.n. soorten als subspecies tot gemeenschappelijke soorten heeft vooral Richard Wettstein geleverd, voor zover het de middel-europese vormen betreft.

R. L. Praeger was het, die het besluit durfde te nemen, met betrekking tot het onoverzichtelijke aantal namen, een grondige zuivering van het geslacht tot stand te brengen, waartoe hij, zowel op grond van de voor hem toegankelijke verzameling van levende planten en vooral ook van de speciaal tot onderzoek van de *Sempervivums* uitgevoerde riezen naar het Alpengebied, Macedonië en Bulgarije, in staat was.

Bij zijn 18 species (uitgezonderd de vijf species *Jovisbarba*) kwamen sedert zijn Account 1932 zeker nog enige andere soorten, die inmiddels beschreven werden, uit gebieden die tot aan het onderzoek van Praeger nog niet zo diepgaand onderzocht waren, vooral uit Spanje en de Kaukasus. Hier is het echter ook nog waarschijnlijk, dat de een of andere soort in een reeds bestaande vormenreeks kan worden geplaatst.

Foto's van de auteur

(slot volgt)

Mammillaria's

De tot het geslacht *Mammillaria* behorende cactussen zijn altijd onze voorkeurplanten geweest, zodat we volkomen kunnen onderschrijven wat Joanne Commelino in zijn „*Horti Medici Amsteldamensis rariorum Plantarum*” (Amsterdam 1697) zegt bij een der oudste afbeeldingen van een *Mammillaria* :

„Onder alle gewassen, die de Almogende Schepper uyt het Aardryk heeft laten voortkomen, en heeft geensints de minste plaatse dese kleene vyge, dewelke gelyk als stam- en bladerloos uyt het aardryk voortkomende, donkergroen en langwerpig is, van buiten met seer veel langachtige heuveltjens beset, welken uysterste gewapend is met rosse dorentjes”.

Wij kunnen het bij het doorbladeren van dit zeldzame oude Kruidboek zo aanvoelen, dat de geleerde schrijver en plantenliefhebber, die al zoveel

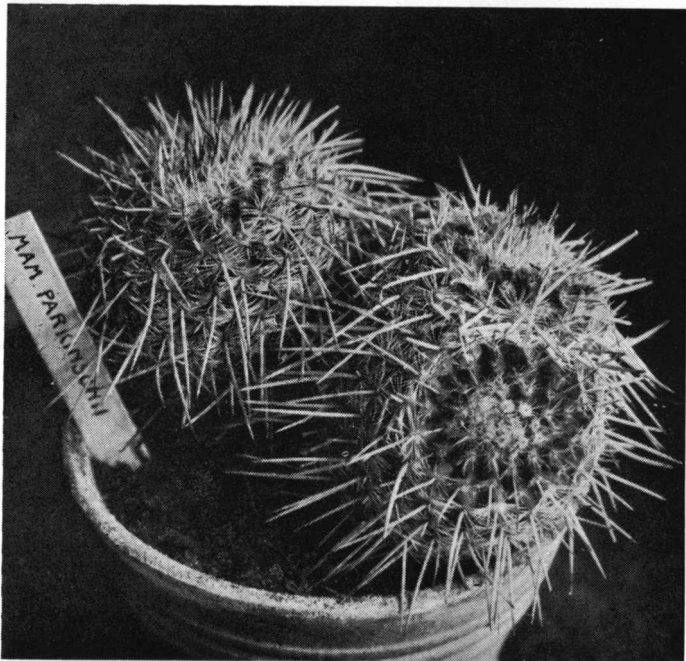

MAMMILLARIA PROLIFERA, een dankbaar en rijk spruitend plantje.

zeldzame gewassen in de Amsterdamsche Medicyn Hof had zien opgroeien, met de nieuwe *Mammillaria*-aanwinst bijzonder was ingenomen. De *Euphorbia*'s van de Afrikaanse kust, de *Aloë*'s van de Kaap en de *Opuntia*'s uit de Antillen, alle bijzonder gevormde doornachtige gewassen, zo geheel afwijkend van de in Europa voorkomende planten, waren niet in staat het liefhebbershart van Commelin zo snel te doen kloppen als de hem uit Curaçao toegezonden *Mammillaria*.

In de regel is de groeiwijze van deze planten meestal kogelvormig of langwerpig. Prachtig zijn de doornbundeltjes waarmee de plant zich als een fijn netwerk omhult. Liefdallig de kleine bloempjes, welke gedurende vrijwel de gehele zomer verschijnen.

Echte liefhebbersplanten zijn de *Mammillaria*'s voor de verzamelaar

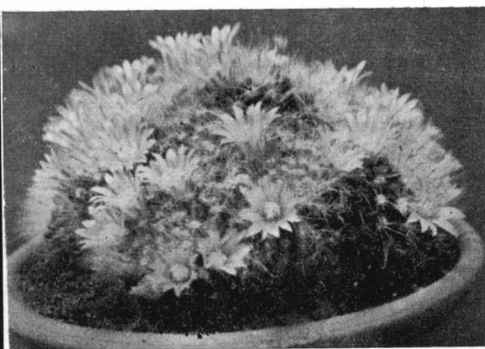
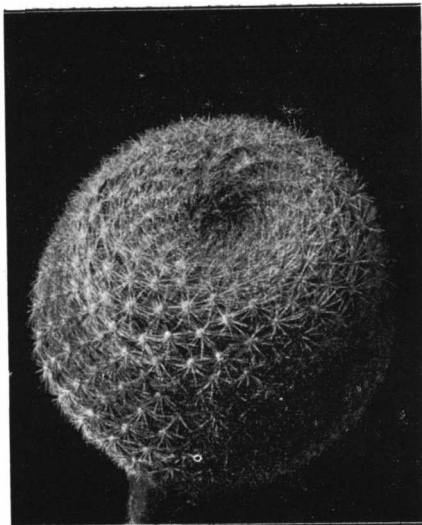

MAMMILLARIA
PARKINSONII
Ehrenb (1840)

die maar over een vensterbank beschikken kan om zijn planten te plaatsen. De *Mammillaria*'s nemen betrekkelijk weinig ruimte in, zodat voor een zonnig raam wel een paar dozijn potjes en enige bakjes geplaatst kunnen worden.

Groeien doen ze vrij gemakkelijk; ze vragen maar weinig verzorging. Een goed doorlatende grond, des zomers matig vochtig houden en 's winters droog. Geen al te felle middagzon, doch wel, en dat geldt voor alle *Mammillaria*'s, het volle licht.

Een dankbare plant is de hierbij afgebeelde *Mammillaria parkinsonii* Ehrenb. (1840). De plant valt op door haar prachtige witte bedoorning. Bovendien kan men bij oude planten waarnemen dat er zich in de kop een dichotome splitsing voordoet, d.w.z. dat de kop van de plant zich gaat delen in meerdere koppen. De dikwijls meer dan 30 borstelachtige dorens staan gespreid, en zijn zuiver wit, doch aan de punt iets bruinzwart en naar onderen toe iets witgeelachtig, de beide middendorens, van wie de bovenste 1 cm en de onderste tot 2 cm lang worden, maken de plant tot een sieraad van onze verzameling. De bloemen zijn trechtervormig, 2 cm lang. Bloembladeren lancetvormig, spits en lichtgeel, de buitenste met een

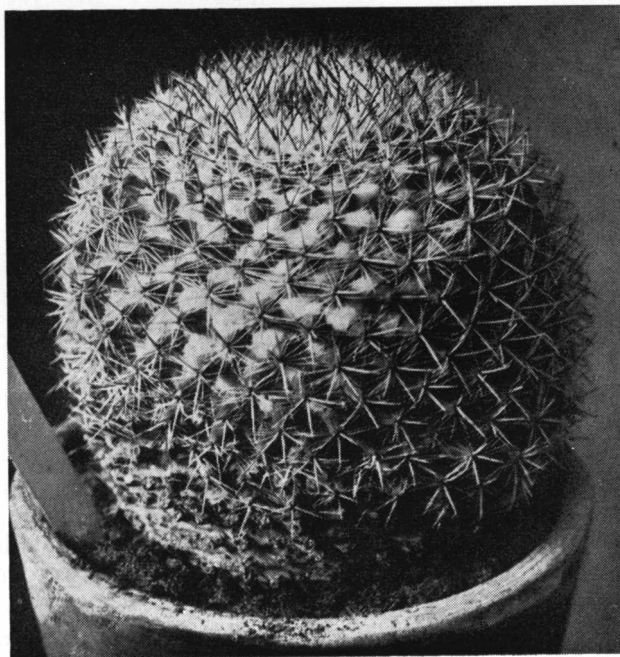

Boven: MAMMILLARIA WILDII, een der meest gemakkelijk tot bloei te brengen Mammillaria's.

Links: MAMMILLARIA CANDIDA ROSEIFLORA, prachtig liggen de dorenbundeltjes tegen de plant aan.
foto's: Uitewaal

bruinachtige en de binnenste bloembladeren met een groenachtige middenstreep. Er is ook nog een kortdoornige soort, n.l. *Mammillaria parkinsoni* var. *brevispinus*,

Het dankbaarst van alle is zeker *Mammillaria wildii*, welke afkomstig is uit de Mexicaanse staat Hidalgo en reeds sedert 1836 bekend. De witte randdorentjes en honiggele middendorens, waarvan er één haakvormig is omgebogen, vormen samen een eenvoudig, doch aardig contrast. Eenvou-

MAMMILLARIA
CHIONOCEPHALA
J. A. Purp. (1906)
foto: Uitewaal

dig zijn ook de kleine, witachtige bloempjes, waarvan de buitenste bloemblaadjes in het midden een rode streep vertonen. Reeds in de vroege lente verschijnen de eerste bloempjes in een krans rondom de top van de plant en onafgebroken duurt de bloei tot aan de herfst. Geen wonder, dat elke cactusliefhebber zich tot dit eenvoudige plantje voelt aangetrokken. Een collectie *Mammillaria*'s mag zich nog zo uitbreiden met de zeldzaamste soorten, *Mammillaria wildii* wordt door elke liefhebber in ere gehouden.

Nog mooier is de in 1858 uit Centraal-Mexico afkomstige *Mammillaria candida*. Elk dorenbundeltje bezit soms meer dan 50 blinkend witte dorentjes, welke de plant als een licht weefsel omgeven. De 2 centimeter lange bloempjes hebben een witte rand en zijn overigens roodachtig van kleur.

Wil men ten volle van zijn *Mammillaria*'s genieten, dan moet men ze maar eens door een vergrootglas bekijken, niet zo een ogenblikje, maar doe het eens een paar minuten. Hoe prachtig schitteren de kleine dorentjes. Dan pas kunnen we ons heel goed indenken, waarom de auteur haar de naam „candida”, dat is de „zuiver witte” gaf.

Mammillaria chionocephala J. A. Purp. (1906) is een blauwgroene, meestal meer breed dan hoog wordende plant, met een witwollige ingezonken top.

Op de vindplaats in Mexico, Coahuila in de Sierra de Parras, waar ze op rotsachtige bodem voorkomt is de top van de plant met wol bedekt. In onze cultuur daarentegen ontdekken we maar zeer weinig wol in de top. Niettemin is het toch een plant die het in de collectie wel doet, al was het alleen maar om de prachtige roserode bloempjes, plm. 1 cm lang, die, tijdens de bloei, keurig rondom de top van de plant gerangschikt staan.

Rebutiaclub

Willen zij, die zich voor het geslacht *Rebutia* interesseren en daarvan een grondige studie willen maken zich in verbinding stellen met de heer A. J. Brederoo, Zeeburgerdijk 80-II, Amsterdam-Oost.

Het ligt in de bedoeling, bij voldoende deelneming althans, een *Rebutia* Studieclub op te richten met het bovenstaand doel. Ook zij, die buiten Amsterdam woonachtig zijn en zich geroepen voelen de oneffenheden op het *Rebutia*pad weg te nemen en vele zaken die nog in duisternis gehuld zijn, tot klaarheid te brengen, zijn hartelijk welkom.

Cristaatvorming

Twee jaar geleden kwam ik in het bezit van een *Orostachys spinosus*, een mooi regelmatig gevormde plant. 's Zomers staat deze plant buiten, des winters binnen, aangezien ik niet zeker wist of een *Orostachys* winterhard is. Toen ik vorig najaar mijn planten binnenhaalde is me niets bijzonders opgevallen aan bovengenoemde plant. Dit voorjaar echter, toen de planten weer aan de groei gingen, bleek mijn normale plant een cristaat geworden te zijn.

Mevr. E. Verduin-de Bruyn.

Het Clichéfonds

Ziet U gaarne veel afbeeldingen in Uw orgaan? Laat dan het zaad niet aan uw planten zitten, doch stuur het naar het Clichéfonds! De heer H. Boncfaas, Bunschotensestraat 80, den Haag, zal het gaarne in ontvangst nemen.

Zaaiproef *Echinocactus grusonii*

Bijna 150 leden van Succulenta hebben gevolg gegeven aan onze uitnodiging en zegden hun medewerking toe aan de zaaiproef met *Echinocactus grusonii*.

Daar we overeengekomen zijn dat U ons de resultaten zou mededelen, verzoeken wij U ons vóór eind SEPTEMBER a.s. de volgende gegevens te willen toezenden.

Beantwoord ALLE vragen in de gestelde volgorde, nummer uw antwoorden overeenkomstig met het nummer van de vragen. Houdt uw antwoord kort doch duidelijk.

- 1 Voor de hoeveelste keer zaaide U *Echinocactus grusonii* ?
- 2 Heeft U een aparte zaairuimte ?
- 3 Hoeveel zaden heeft U nu gezaaid ?
- 4 Hoeveel zaden zijn daarvan gekiemd ?
- 5 Wanneer heeft U ze gezaaid ? Datum s.v.p.
- 6 Heeft U daarbij extra verwarming gebruikt ?
- 7 Hoe vaak en wanneer heeft U ze verspeend ?
- 8 Hoeveel plantjes heeft U bij het uitkomen van dit nummer van Succulenta nog ongeschonden over ?
- 9 Wat is de gemiddelde diameter van het plantenlichaam van deze plantjes zonder dorens ?
- 10 Hoe lang zijn de langste dorens gemiddeld ?
- 11 Geef een korte beschrijving van de gevolgde zaaiwijze, wat U als zaaibodem gebruikte (eventueel grondsamenstelling) en waarin U de plantjes heeft verspeend; weer grondmengsel vermelden s.v.p.
- 12 Geef voorts een zeer kort verslag van de toegepaste cultuur.

Vergeet niet uw naam en adres te vermelden. Dit voor eventuele correspondentie. Gaarne ontvangen wij uw antwoord op onderstaand adres, maar het zal U duidelijk zijn dat ontvangst-bevestiging van uw schrijven tot de onmogelijkheden behoort. In het oktober- of decembernummer hopen wij de resultaten bekend te maken.

Namens het Clichéfonds :

J. BONEFAAS,

Bunschotensestraat 80 - Den Haag.

SEPTEMBER. — De zomer heeft zich gekenmerkt door een vrij natte regenperiode, waartussendoor zo nu en dan de zon te voorschijn kwam. Bij de intrede van deze maand komt voor onze cactussen de winter in het zicht. Wij moeten thans beginnen de planten er op voor te bereiden, willen we ten minste de komende winter zo weinig mogelijk verliezen te noteren hebben.

We geven ze minder water, maar zetten de ramen en deuren van de kas wijd open, zodat dag en nacht verse lucht en dauwdampen naar binnen kunnen komen. Geroutineerde liefhebbers, die over een grote collectie beschikken en daarmee de nodige ervaring hebben opgedaan, geven van half september tot half maart geen druppel water aan hun cactussen. Zij die deze routine (nog) niet hebben willen we tot de uiterste voorzichtigheid manen. Geef tot de helft van deze maand matig water op de pot en doe dat uitsluitend bij zonnig weer. De planten nemen veel minder water op en het gevolg is dat de potgrond te lang nat blijft en de wortels aantast met alle nare gevolgen daaraan verbonden.

Flinke sortering

Import - Export

Cactussen en andere Vetplanten

bij **W. J. van Kempen**

Driehuizerweg 327, Brakkestein, Nijmegen, Tel. 23377, Giro 547230

import
export

Cactussen en andere Succulenten

telefoon 33 25 56
postrekening 17 24 46

F. Jansen Leyweg 24
's-Gravenhage

VRAAG- EN AANBOD

TE KOOP: Importjes van *Pediocactus knowltonii*, f 5,- per stuk, alléén bij vooruitbetaling of onder rembours. Brieven aan B. M. SCHOMPER, Erasmusweg 1909, Den Haag.

WINTERHARDE succulenten. Vraagt lijst aan M. KROL, Prinses Irenelaan 57, Zeist.

TE KOOP: de albums van Verkade, Cactussen en Vetplanten, het Pette album Cactussen. Prijs f 3.00 per stuk, plus portokosten. C. COLIJN, Sabalaan 5, Vlissingen, postrekening no. 51406.

UIT DE AFDELINGEN

AMERSFOORT

De leden der afdeling Amersfoort worden beleefd verzocht hun jaarlijkse contributie over 1961 te gireren op no. 83 35 50 ten name van de heer Duursma te Leeuwarden, dit in verband met ziekte van de secr.-penningm.

Tevens wordt aan de leden suggesties gevraagd om de afdeling weer tot enige bloei te brengen.

Ideeën hieromtrent worden gaarne ingewacht bij de secretaris.

F. J. MEIJER, secr.-penningm.

Goudsbloemstraat 23 - Amersfoort.

AMSTERDAM EN OMSTREKEN

Vrijdag 28 juli kwamen wij voor het eerst bijeen in een nieuwe lokaliteit: Geuzenstraat 7, einde de Clercqstraat, bij de Wiegbrug, ingang poort. Dit vergaderlokaal, dat wij te danken hebben aan ons lid de heer J. Engelsbel, zal ons ook in de toekomst herbergen.

Sedert 1942 vergaderde onze afdeling in de kantoorlokalen van de vereniging W.I.K., waarvan onze voorzitter, de heer Mol bestuurslid is. Voor de genoten gastvrijheid, wij mochten deze lokalen zonder tegenprestatie benutten, zijn wij deze vereniging grote dank verschuldigd.

Ons lid, de heer W. A. Luynenburg, sprak in deze nieuwe omgeving over „Sporenelementen in de grond voor planten”. De vele leden die aanwezig waren aanschouwden door middel van schoolbord en krijgt enige fraaie kringlopen welke de natuur continu ten beste geeft.

Door bemiddeling van de heren Arendse en Gerritse kwam de afdeling in het bezit van enkele jonge mooie cristaten welke verkocht werden.

Ons agendapunt bezitsspreiding — een plantenverloting zonder nieten — bleek uiteraard een succes.

Onze volgende vergadering vindt plaats op vrijdag 29 september, 8 uur. Op deze avond zal hoogstwaarschijnlijk de heer M. G. van der Steeg spreken over: „Licht en plantengroei”.

Van een bijzondere attractieve plantenverloting — prijs der loten f 0.30 per

**CACTUSSEN
VETPLANTEN**

H. VAN DONKELAAR

CACTUSKWEKERIJ — WERKENDAM — TELEFOON 430

Meer dan 1200 soorten Cactussen en andere vetplanten
(Zondags gesloten).

Vraagt onze sortimentslijst.

GEVRAAGD, voor spoedige indiensttreding,
enige specialisten op het gebied van

Cactussen en Succulenten

Woning, water, gas, electriciteit en verwarming vrij.

Sollicitaties te richten met referenties aan de heer J. Marnier-Lapostolle,
„Les Cèdres”, St. Jean-Cap-Ferrat (a.m.), France.

stuk, geen nieten, drie extra hoofdprijzen van 10 planten — zullen wij ook gaarne belangstellenden, die nog geen lid zijn, doen genieten.

P. KRAAK, Ch. Leickerstraat 7-II
Amsterdam — Tel.: 15 18 11.

HAARLEM EN OMSTREKEN

Om 8.15 uur opent de Penningmeester deze vergadering. De voorzitter is n.l. verhinderd door een ernstige ziekte zijn functie voorlopig waar te nemen. De leden van de afdeling Haarlem — en ook de overige leden van Succulenta, red. — wensen hem een voorspoedig herstel toe.

De avond had een vlot verloop, waarbij ook nu weer de plantenverkoop en de grote verloting zeer goed beviel.

De lezing die op 14 september gehouden zal worden door de heer Bonefaas, met vertoon van dia's, begint om 8 uur, in het Cultureel Centrum te IJmuiden.

Leden uit Haarlem kunnen vanaf het station met lijn 70, leden uit Beverwijk kunnen vanaf het station met lijn 75. Zijn er eventueel mensen in uw omgeving die zich voor onze hobby interesseren, neemt u die dan mee. De toegang is geheel gratis. Het onderwerp van de heer Bonefaas is: „Cactussen en Vetplanten, stiefkinderen van de natuur?”

M. J. VAN DOESBURG, Secretaris,
Wardenaarstraat 4, Velsen-noord,
post Beverwijk.

ROTTERDAM

Zaterdag 12 augustus trokken wij naar het huis van onze voorzitter aan de Kethelweg te Vlaardingen. Bij aankomst te 7 uur n.m. werden we buiten reeds door onze gastvrouw verwelkomt. Zij, die verwacht hadden onmiddellijk een duik in de kas te maken hadden misgerekend,

want we brachten eerst een bezoek aan de kwekerij (in opbouw) van de heer Bravenboer te Schipluiden. Verrast werden wij door een mooie kas en een grote dubbele rij platglas, geheel gevuld met me-rendeels jonge planten, waaronder zeer veel bijzondere soorten. Een paar prettige uren hebben we daar doorgebracht en waren het er allen over eens dat zo spoedig mogelijk moet worden begonnen met de bouw van een grote kas waarvoor het materiaal aanwezig is en het alle aanbeveling verdient dat een ieder die in de gelegenheid is een bezoek brengt aan deze in zo'n mooie omgeving gelegen kwekerij.

Bij terugkomst aan het woonhuis bezichtigden we de grote verzameling prachtige planten. Dat vele planten die avond van eigenaar verwisselden, behoef ik u niet te vertellen.

Tijdens het drinken van een lekker kopje koffie werd ten bate van het jubileumfonds (daarover later meer) een verloting gehouden.

Hoewel vacantiemaand hadden ruim 50 procent der leden aan de uitnodiging gehoor gegeven. Dankbaar voor hetgeen we genoten gingen we uiteen tot de volgende bijeenkomst op zaterdag 9 september aan het bekende adres, Jan van Loonslaan 6, in een lokaal van de Vrije Evangelische Kerk.

J. L. DE SLEGTE, Secretaris,
Schiebroeksesingel 31, Rotterdam-12.

*Alle mensen vinden zich bekwaam
genoeg om raad te geven en wijs
genoeg om geen raad nodig
te hebben.*

TE KOOP AANGEBODEN :

PLANTENKAS

in prima staat met \pm 200 cactussen en vetplanten, alles in één koop tegen e.a.b. Afmetingen: lengte 3,60, hoogte 2,30, breedte 2,25 m. Voorzien met elektrische verwarming, thermostaat en T.L.-verlichting met schakelklok. Br. onder no. U-1520, Adv Bur. ALTA, Pausdam, Utrecht.